Ч. 189 (14.086). ЛЬВІВ, пятниця 19. липня 1935. Рочтова оплата оплачено ryczałtem. РІК LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 504-060. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чверт'річно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Абісинія напередодні війни.

Інтервю з цісарем Абісинії.

ЛЬОНДОН, 18 7. ПАТ. „Таймс" поміщує інтервю з абісинським цісарем на тему італійсько абісинського конфлікту. Цісар заявив, що досі ані Італія ані ніяка інша держава не поставила пропозиції у справі залізниці, що лучилаб Еритрею і Сомалі. Навіть якби до цього й дійшло, то багато труднощів спричинилоб урегульовання подробиць тієї справи. Коли йде про територіяльні справи, то цісар бере під увагу тільки виміну територій. На всякий випадок **Абісинія ніколи не відступить північних провінцій.** Врешті цісар заявив, що коли тільки італійські війська перейдуть кордон, то він негайно зачне боротьбу і водночас відкличеться до Ліги Націй. Кореспондент подає, що цісар у пятницю переведе перегляд війсь та при цій нагоді виголосить промову до народу.

Ощадностеві декрети у Франції.

На чім щадитиме Франція?

ПАРИЖ, 18. 7. ПАТ. Вчора вполудне появилися в „Журналь Офіціяль" тексти ухвалених на підставі повновластей радою міністрів декретів, що обіймають цілість фінансових розпорядків. Ощадности, які передбачують ті декрети, доходять до 11 міліярдів франків. З тієї суми самі ощадности, переведені тільки в державнім бюджеті, перевищують квоту 7 міліярдів франків. Ті розпорядки діляться на три засадничі групи. Перша обіймає обнижку всіх державних видатків. До цього відділу вчисляються теж 10-проц. обнижка платень державних службовиків, емеритур і рент. Знижка платень дошкулить кол. комбатантам, з винятком високопроцентових воєнних інвалідів.

Друга група декретів передбачує низку нових податків та передовсім вводить новий спеціяльний податок від доходів, більших як 80 тисяч франків річно у висоті 50 проц. додаткового податку, як теж підвижку 25 проц. податку від зисків воєнного промислу.

Третя група обіймає декрети, які прямують до обнижки коштів удержання. Передбачує 10-проц. обнижку комірного та зменшення на 10 центимів на кільограмі ціни хліба, знижку цін вугілля, електричности, газу і т. д. та підвищує додаток для родин, що мають багато дітей. Та група містить теж багато декретів, що мають на меті облекшити довжникам сплачувати довги та декрети, що передбачують облекшення при добуванні торговельних вірительностей, заморожених за кордоном.

ВІДГУКИ У ПРЕСІ.

ПАРИЖ, 18. 7. ПАТ. Вся велика французька преса та поміркована преса підтримує без застережень ощадностеві постанови уряду.

Соціялістична й комуністична преса далі нагально нападає на уряд та послуговується декретами як виборчою відскочнею.

ПАРИЖ, 18. 7. ПАТ. Комуністична т. зв. унітарна генеральна конфедерація праці розвиває оживлену діяльність проти фінансових потягнень уряду. Спеціяльна делегація унітарної конфедерації праці звернулася з пропозицією до генеральної конфедерації праці, щоб ця остання була ініціятором загального збору всіх функціонарів і комбатантів з метою зорганізувати спільний опір та вибрати делегацію, що пішла би з протестом до премієра.

Звернулися теж до національної конфедерації кол. комбатантів, щоб запевнити собі її співпрацю для спільної протестаційної акції.

Нова невдача Рузвельта.

ВАШИНГТОН, 18. 7. ПАТ. Сенат рішив 44 голосами проти 41 скреслити з урядового предложення про повновласти для хліборобських урядів постанову, що уповажнювала би міністра хліборобства Валеса устійнювати ціни рільних продуктів. Це нова невдача уряду президента Рузвельта, що згадану постанову вважав за найважливішу частину предложення.

Не було пропозиції німецької позички для СССР.

БЕРЛИН, 18. 7. ПАТ. З добре поінформованого джерела повідомляють: У деяких закордонних газетах появилася вістка, що німецький уряд знову запропонував урядові СССР позичку 1 міліярда марок, не домагаючись в заміну ґарантій. Мета тієї позички — збільшення совітських закупів у Німеччині, а СССР в заміну постачало би Німеччині сирівців.

Ця вістка зовсім незгідна з правдою. З винятком німецько-совітського договору про кредити з дня 9. квітня, про який свого часу офіційно повідомили, ніколи не брали під увагу ніяких інших німецьких кредитів для СССР, не говорячи вже про те, що ніяких пропозицій уділення позички не було.

Напружена ситуація у Віля Гермоза.

МЕКСИК, 18. 7. ПАТ. Політичне вбивство в столиці стейту Табаско Віля Гермоза викликало у цілім краю велике враження. В середу на летовищі Мехіко Сіти зібралася юрба, дожидаючи тлінних останків повбиваних. Нині відбудеться велике віче проти провідника червоних сорочок, якого прихильники були справниками вбивства. Президент републики Карденас припоручив перевести строге слідство. Коменданта ґарнізону у Віля Гермоза звільнили з уряду, а місцева поліція, що є прихильно наставлена до Ґаррідо та його орґанізації, перебуває тепер у касарнях. Над спокоєм і безпекою в місті сторожать тепер військові відділи. Населення дожидає від президента енерґійних розпорядків, що зліквідували би діяльність Ґаррідо і його прихильників.

Жахлива стихійна катастрофа.

14 ТИСЯЧ ТРУПІВ.

ГАНКОВ, 18. 7. ПАТ. Згідно з вістками з китайських кол з рік Похія-Кав і Чанґ-Чіє, Кіянґ у провінції Гопеї добули 14 тисяч трупів. Неофіціяльні вістки подають, що в самій тільки окрузі Тієн-Мен згинуло 100 тисяч людей. З Пекіну повідомляють, що вилив жовтої ріки (Гоанґ-Ко) затопив уже північну частину провінції Кіянґ-Тсу. Спровадили 100 тисяч робітників, щоби змінцнили тами, що окружають озеро Вей-Чан.

Присилайте передплату!

Дати зі соймової виборчої статистики з 1928 р.

Як відомо, в неділю 8. вересня ц. р., відбудуться вибори до сойму вже на основі нової виборчої ординації з 8. липня ц. р. Ріжниться вона засадничо від давнішої виборчої соймової ординації з 28. липня 1922 р., що обовязувала при виборах у рр. 1922, 1928 і 1930, головно тим, що монополізує справу виставлювання посольських кандидатів у руках т. зв. окружних зборів, зложених з делеґатів територіяльної самоуправи, господарської самоуправи і професійних установ з цілковитим виключенням політичних партій ча самих виборців (досі 50 нелеґалізованих підписів). Вправді в арт. 33 нової виб. ординації є постанова, що 500 виборців може теж вислати свого делеґата на окружні збори, але їх підписи мусить леґалізувати нотар. Ця постанова не буде мати практичного значіння, бо у наших відносинах таких делеґатів самих виборців, що були би у можности зголосити і перевести при голосуванні свою окрему листу чотирьох кандидатів на послів, мусіло би бути найменше 30 до 40 (25 проц. загалу всіх делеґатів), а то виїмково у деяких округах і до 50. Іншими словами треба би зібрати 15.000 до 25.000 леґалізованих підписів в одній окрузі, що з огляду на коротенький час і з огляду на жнива, дальше, що в повіті є звичайно 2 до 3 нотарів, вкінці і з огляду на самі кошти нотаріяльної леґалізації (1.500 до 2.500 зол.) не дасться навіть технічно перевести. Отже лишиться та листа кандидатів, що її проголосять окружні збори делеґатів територіяльної і господарської самоуправи і професійних установ на своєму зібранні дня 14. серпня ц. р. і виборець зможе голосувати на двох чи тільки на одного з тих кандидатів (від 4 до 12), що там поміщені. У випадку компромісу буде тільки 4 кандидатів, як теж і тоді, коли одна листа одержить при голосуванні понад 25 проц., а ніодна з інших цього числа (найменше 25 проц.) не одержить. При виборах на посла ухилено теж пропорціональність, а вибрані є ті, що по черзі одержали найбільше голосів, однак не менше 10.000.

Словом, і виборча техніка і психіка самих ви-
борців будуть тепер інші, як це було при попе-
редніх соймових виборах. Про сенатські вибо-
ри і не говорю. Тут нема загальности голосуван-
ня. Голосує розмірно нечисленна еліта і в додат-
ку не безпосередньо, але посередньо через ви-
браних делеґатів, як це було колись в Австрії
при виборах до парляменту в сільській і загаль-
ній курії перед 1907 р. та у сільській курії до га-
лицького сойму. Є теж інша конфіґурація ви-
борчих соймових округ як досі, при чому кожна
округа вибирає двох послів, а не як давніше на
території, заселеній українцями, від 5 до 10.

Дотеперішні висліди виборів охопила стати-
стика і її висліди мають для нас і сьогодні при
теперішніх соймових виборах практично орієн-
таційне значіння. Маю на думці передусім ви-

сліди соймової виборчої статистики, бо з огляду на цілковиту зміну виборчої системи до сенату з усуненням загальности голосування, нема практичної потреби займатися близче вислідами сенатської виборчої статистики. При цьому з трьох дотеперішніх соймових виборів (1922, 1928 і 1930) вибираю статистику зі соймових виборів з 4. березня 1928 р. Вона дає нам ще найвірнішу орієнтацію у східно-галицьких виборчих відносинах, бо у виборах в 1922 р. східно-галицькі українці не брали участи, а вибори в 1930 р. переведено в часі т. зв. пацифікації, при чому і не було такої обективности, як це мало місце в часі відносно свобідних виборів в березні 1928 р. Вправді за останніх 7 літ чимало змінилося на нашій політичній арені. Зліквідувалася сама комунофільська УПП (Укр. Партія Праці), зліквідовано сельробів, що були прибудівкою комуни, дуже значно занепали впливи і значіння москвофілів і пропав зовсім і нежиттездатний УНС (Укр. Народній Союз). Цей весь процес відбувся в Галичині майже виключно в користь українського національного табору, якого позиція тепер в 1935 р. є сильніша, як була в 1928 р. Річ врештою загально відома кожному дослідникові наших відносин.

Маю на меті обговорити соймову виборчу статистику з виборів 4. березня 1928 р. тільки відносно Східної Галичини, бо відносини північно-українських земель мені мало відомі. Цифри, які подаю, беру з публікації Тадеуша і Кароля Ржепецьких під наголовком „Сейм і Сенат" 1928—1933. Познань 1928. стор. 254 зі статистичними табелями і мапами. Подано там виборчі цифри на підставі виказів головного Статистичного Уряду і предсідників окружних виборчих комісій, отже безпосередньо на основі урядових джерел. Обговорю 15 виборчих соймових округ (61 до 77) з винятком міста Львова (70 і 71) після воєвідств, а саме: I) округи 61 до 65 тернопільського воєвідства, II) округи 66 до 69 станиславівського і III) округи 72 до 77 львівського воєвідства. — Числа уневажнених голосів не подаю, бо воно не виносило навіть один відсоток.

I. ТЕРНОПІЛЬСЬКЕ ВОЄВІДСТВО.

Виб. окр. ч. 61. Тернопіль-Збараж-Скалат.

Всіх управнених до голосування було: **149.736**, всіх голосуючих **117.082 або 77.5 проц.** З останнього числа упало на українські і москвофільські листи **57.455 або 49.0 проц.**, на польські 48.256 або 41.3 проц., на одиноку жидівську (сіоністичну) листу ч. 17 — 11,381 або 9.7 проц. Зі загального числа українських і москвофільських голосів 57.455 упало **на листу ч. 18 УНДО 25.882 або 45.0 проц.**, на листу ч. 22 УСРП — 27.071 або 47.1 проц., на решту лист (ч. 6—УНС — ч. 8, ч. 19 і 20 (москвофіли) та льокальні листи упало 4.502 або 7.9 проц., з того сельроб лів. ч. 19 — 2.720, сельроб прав. ч. 8 — 662 і москвофіли ч. 20 — 240.

В поодиноких повітах:

Тернопіль: всіх управнених **68.929**, голосуючих **51.780 або 75.1 проц. УНДО 9251**, УСРП — 12.125, прочі 3.168, з того листа ч. 19 — 2.252. ч. 8 — 647. ББ ч. 1 — 10.838, жиди ч. 17 — 6.317.

Збараж: всіх управнених **34.596**, голосуючих **29.743 або 86.0 проц. УНДО 5.658**, УСРП — 10.843 — прочі 794, ББ — 6.269, жиди 2.003.

Скалат: всіх управнених **46.241**, голосуючих **35.565 або 77.0 проц. УНДО 10.973**, УСРП — 4083, прочі 560, з того ч. 19 — 468; ББ — 11.251, жиди 3.061.

Сельробівські голоси у цій окрузі були українські. Нині ця група цілковито зліквідована. Москвофілів тут не було і нема.

Виб. окр. ч. 62 — Золочів-Камінка Струм.-Радехів—Броди.

Всіх управнених до голосування було **175.678**, всіх голосуючих **128.131 або 72.9 проц.** З останнього числа упало на українські і москвофільські листи **72.063 або 56.2 проц.**, на польські 45.906 або 35.9 проц., на одиноку жидівську (сіоністичну) листу ч. 17 — 10.162 або 7.9 проц. Зі загального числа українських і москвофільських голосів 72.063 упало на листу **ч. 18 УНДО — 45.012 або 62.4 проц.**, на листу ч. 22 УСРП — всего 184, на листу ч. 26 УПП — 1381, на листу ч. 8 сельроб-прав. — 5.105, на листу ч. 19 сельроб-лів. — 6.888, на москвофільську листу ч. 20 — 12.221, на льокальні листи 1456.

В поодиноких повітах:

Золочів: всіх управнених **58.662**, голосуючих **42.662 або 73.5 проц., УНДО 15.401**, листа ч. 8 — 3.685, ч. 19 — 306, ч. 20 — 3.450, ч. 26 — 690. ББ ч. 1 — 10.385, жиди 3.353.

Камінка Струмілова: всіх управнених **38,836**, голосуючих **28,248 або 72.8%, УНДО — 8.272**, листа ч. 8 — 506, ч. 19 — 1003, ч. 20 — 3,512, ч. 26 — 635, ББ ч. 1 — 7.239, жиди — 1,907.

Радехів: всіх управнених **35,095**, голосуючих **28,284 або 80.6%, УНДО — 12,862**, — УСРП не одержала ні одного голосу, ч. 8 — 491, ч. 19 — 1,280, ч. 20 — 2.349, ч. 26 — 56, ББ — 7,898, жиди — 2,109.

Броди: всіх управнених **43,085**, голосуючих **28,937 або 67.2%, УНДО — 8,477**, ч. 8 — 423, ч. 19 — 4,299, ч. 20 — 2.910, ч. 26 УПП — ні одного голосу, УСРП — 4. льокальна листа ч. 40 — 978, ББ — 6,398, жиди — 2,793.

Ця округа була давною москвофільською доменою, що при перших загальних виборах до австрійського парляменту в 1907 р. вибрали послами видних москвофілів д-ра Маркова (Броди) і д-ра Глібовицького (Золочів). Сельробівські голоси з листи ч. 19 рекрутувалися теж майже виключно з давніших москвофілів. Сьогодні і там москвофільські впливи на загал значно упали.

Д-р Степан Баран.

Габсбурґи й Мала Антанта.

Прага, липень 1935.

До дуже напруженої і непевної міжнародньої европейської атмосфери влівся ще один чинник, який ту атмосферу ще більш загущує і робить її ще складнішою та непевнішою. Той чинник — це марево реставрації Габсбурґів в Австрії. Стало воно актуальним у безпосередньому звязку з новим т. зв. габсбурським законом, про який вже була мова в „Ділі" і в загально-інформаційній редакційній передовій статті і в кореспонденції з Відня, яка підтримувала тезу „Діла", що Габсбурґи не є ніякою певною гарантією австрійської суверенности та внутрішньо-австрійського і середне-европейського спокою.

Сьогодні хочемо докинути кілька уваг до тієї самої теми, — як на неї дивляться у Чехословаччині. Само собою розуміється, що — найбільш пекучим стає це питання для держав Малої Антанти та для їхнього опікуна і протектора, для Франції. Як дивиться на питання реставрації Габсбурґів Мала Антанта, про це ми мали нагоду чути вже нераз з заяв міністрів закордонних справ малоантантських держав, головно чехословацького міністра д-ра Бенеша. Він нераз і то дуже рішуче заявляв, що реставрація Габсбурґів це для Малої Антанти **„casus belli"**. Те саме підкреслює тепер однозгучно вся чехословацька преса. В такому самому менш-більш тоні відгукується югословянська та румунська преса. І так нпр. **„L'Independance Roumaine"** звертає увагу Европі, щоб вона не легковажила собі нового т. зв. габсбурського закону, бо це ніщо інше, як лише дійсна підготовка до реставрації Габсбурґів. Далі пише: „Габсбурський закон це безперечно дуже знаменний початок нової політики австрійського уряду у тій справі. Заява австрійського міністра закордонних справ Берґера-Вальденеґа, що новий закон не означає зовсім реставрації Габсбурґів, не може нині вже нікого задовольнити. Не може вона задовольнити зокрема держав Малої Антанти. Їх становище до габсбурського питання надто давно відоме. Нікчемний режім Габсбурґів був безпосередньою причиною світової війни, а тому цілий світ, не дивлячись на те, що може виявляти свої симпатії до Зити чи Оттона, з острахом думає про габсбурський рід. Зокрема для румунів, чехословаків імя Габсбурґів тісно і раз на все звязане з добою їх найбільшого поневолення. Вже сама присутність Габсбурґів у Відні мусить викликати у цих народів величезне занепокоєння, а тому то держави Малої Антанти дуже здивовані незвичайним жестом австрійського уряду, який дає Габсбурґам можливість повороту до Відня. Треба виразно зазначити, що цей жест австрійського уряду, це ще одна помилка в цілому ряді тих помилок, які в останньому часі зробив уряд. Цей жест не принесе Австрії в теперішньому її важкому положенні ніякої користи, — навпаки".

Не від речі буде тут згадати, що — як донесла англійська преса — румунський міністр закордонних справ Тітулеску нагло перервав побут в Льондоні і виїхав несподівано до Румунії, куди у відвідини короля Карла поїхав югославянський князь-регент Павло. Кажуть у Празі, що ці відвідини стоять у тісному звязку з питанням реставрації Габсбурґів.

Не менш знаменні є голоси французької преси, вірної малоантантському союзові. Приведемо тут для ілюстрації деякі. У „Фіґаро" між іншим читаємо: „для держав Малої Антанти проблема реставрації Габсбурґів є специфічною проблемою. Колиб ми були на місці держав Малої Антанти, ми теж займалиб до неї їх нинішнє становище. Ворогом поневолених румунів, сербів і чехів у старій Австрії не був якийсь інший нарід, але одна лише родина і той принцип, який був персоніфікований тією родиною. І нині саме та родина знову зявляється на політичній сцені. Чуємо пояснення, що не йде про реставрацію того роду, ані про відновлення австро-угорської держави, а лише про зміну внутрішнього режіму в Австрії. Є річчю виключеною, щоб можна було перевести реставрацію Габсбурґів проти волі Малої Антанти, бо це булоб і проти волі Франції. В теперішній напруженій ситуації спроба реставрації Габсбурґів булаб не лише глупістю, але це був би злочин. Така спроба мусілаб викликати негайно в Середній Европі надзвичайно гостру крізу". На думку „Пті Парізієну" найменша спроба реставрації мусілаб привести до мобілізації, а сама реставрація до війни. „Реставрація Габсбурґів — кажеться там між іншим — криє в собі багато вибухового матеріялу для цілої Европи. І для самої Австрії реставрація Габсбурґів криє в собі багато небезпек. Передусім вона принеслаб з собою австрійському населенню найчорнішу реакцію".

Як дивляться під нинішню пору офіціяльні французькі політичні круги на питання реставрації Габсбурґів, знаємо вже з заяви міністра закордонних справ Ляваля, який становище Франції до цього питання ідентифікував зі становищем Малої Антанти. Чи так буде надалі — невідомо. Але покищо так воно ще є.

Останніми днями занепокоєння мало-антантського табору збільшилося ще вістками про майбутню женитьбу Оттона Габсбурського з донькою італійського короля. Ця женитьба булаб признакою згоди Італії на реставрацію Габсбурґів, а тим самим цілковитою зміною італійської політики не лише в австрійському, але й у т. зв. дунайському питанні.

Виімкове становище між французькою пресою в справі реставрації Габсбурґів займає „Тан". Він уважає це питання чисто внутрішнім питання Австрії, а тому уряд Австрії — на його думку — має право вирішити це питання по своїй волі.

Але з усіх голосів европейської преси, яка останніми днями повна міркувань з приводу загрози реставрації Габсбурґів, найбільш замітний голос „Правди". Після довших міркувань про монархічний рух в Европі, „Правда", говорячи конкретно про новий габсбурський закон, вважає його недвозначно першим кроком до реставрації монархії в Астрії та згодом і в Угорщині. Свої міркування з того приводу кінчить „Правда" такими завваженнями: Між Малою Антантою і Францією відбувається саме жива дипльоматична виміна думок про засоби, яких требаб ужити супроти рішення австрійського уряду. Запроектовані з обох сторін засоби не виходять в теперішній стадії справи поза межі звичайних дипльоматичних засобів. Але треба надіятися, що ці засоби не будуть мати ніякого впливу на дальший розвиток подій. Здається, що Франція, яка не хоче наражувати собі тепер Італії і яка добре бачить пасивне становище Анґлії, буде мабуть здержувати Малу Антанту від здійснення постанов люблянської конференції, що на випадок габсбурської небезпеки держави Малої Антанти мають негайно проголосити загальну мобілізацію". Таким робом, на думку „Правди", справа реставрації Габсбурґів може відограти ролю тяжкого іспиту для взаємин Франції й держав Малої Антанти. Коли придадати поголоски про цілу „переорієнтацію" Малої Антанти у протифранцузькому дусі, саме через небезпеку, що Франція піде на руку габсбурській концепції Італії, то повища звістка „Правди" не є позбавлена льогіки. Справа реставрації Габсбурґів вносить крізу в цілу мало-антантську політику.

М—н.

——o——

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Ситуація в Бельфасті є далі поважна. Поліція поставила на вулицях містах барикади, щоби розділити воюючі ґрупи. Число вбитих від пятниці доходить до 10 осіб.

— На засіданні ради Ліґи Націй, що збереться 25. ц. м. В. Британію репрезентуватиме мін. Іден.

— На зборах членів анґлійської фашистівської партії у Льондоні, що відбулися в робітничій дільниці, юрба ворожо поставилася до фашистів. На 17 фашистів напало 600 людей і щойно поліція увільнила фашистів. Кілька осіб поранили.

— Премієр Ляваль прийняв передучора генерального секретаря Ліґи Націй Авеноля. Розмова відносилася правдоподібно до італійсько-абісинського конфлікту.

— Підчас передучорашнього землетрусу у Шінчіку на острові Формозі, згідно з офіційними даними згинуло 47 осіб, 52 особи важко ранені, 92 легко ранені.

Термінольоґічна саламаха.

В останньому числі варшавського тижневика „Бюлетин Польсько-Український" І. Кедрин помістив обширну статтю п. н. „Біґос термінольоґічний", в якій аналізує дивогляд неустійненої до нинішнього дня офіціяльної термінольоґії на означення міліонів українського населення в Польщі. Автор вичислює всі назви, як „рускі", „малорускі", „украіньскі" у „лапках" і без лапок, „малопольскі", „русскі„ і „староруске" ітд., а все на той сам нарід, на тих самих людей з одною мовою й одною культурою. Запитує, чи так трудно у 30-тих рр. XX ст. окреслити національність і ставить тезу, що це діло науки, а не політики. Тут звертає увагу на становище науки у цій справі та протиставить йому становище польської ендецької публіцистики й офіціяльної термінольоґії, що спірається на „звичаєвому праві", з черги опертому на т. зв. мовних законах з 31. VII. 1924. Після того вичислює конкретні приклади, в який спосіб адміністративна та кооперативна влада використовує термінольоґічний хаос нпр. для закриття читальні „Просвіти" на лемківщині чи відірвання кооперативи в Ярославщині від РСУК-а. Автор наводить численні приклади, як урядові чинники вічно впадають в суперечність чи то у своїх відповідях на посольські інтерпеляції, чи своїх промовах, чи креуванні Рільничого Ліцею з українською мовою навчання. Звертає теж увагу на куріоз, що в Галичині ніби обовязує офіційна назва „рускі", а на Волині, в країні з далеко меншою культурною традицією і без порівнання меншим кадром інтеліґенції та українським національним станом посідання і українською питомою вагою, істнує скрізь виключно назва „украінський"... Закінчує автор міркуванням про використовування того термінольоґічного хаосу, що є справжнім куріозом у наших часах, московською державною рацією, яка старається насаджувати в Галичині неістнуючу тут російську національну меншину. Звертає теж увагу на якісь таємні сили, що вплинули на містерії з останнім переписом населення, де на переписних аркушах була одна рубрика „рускі-украіньскі-русіньскі", а тепер у статистичних виказках появився поділ населення на „русінув" і „украіньцув"...

У звязку з тією обширною статтею один із українських відомих педаґоґів присилає нам свої міркування на ту саму тему:

Назва нашої мови на блянкетах шкільних свідоцтв у всіх українських приватних ґімназіях з правами державних шкіл звучить: „українська мова", — зате в українських державних ґімназіях: „руська мова". Також іменовані Кураторією Л. Ш. О. державні іспитові комісії для переведення матури в наших приватних школах видають свідоцтва зрілости з нотою з української мови, коли той самий предмет на свідоцтві зрілости абсольвентів українських державних ґімназій називається руською мовою. Те саме з назвою ґімназій і інших шкіл на печатках.

Подібний, ба навіть іще гірший термінольоґічний хаос панує у львівському університеті, де є катедра filologji ruskiej, посвячена виключно україністиці. Там від початку її істнування (післявоєнного) були виклади й іспити з літератури і граматики руської, староруської, малоруської й навіть русько-української — не було лише української. Варта ще при нагоді зазначити, що на тій катедрі всі не то виклади, але навіть семінарі ведуться лише в польській мові, коли прим. усі виклади з обсягу ґерманістики відбуваються лише в німецькій мові.

При тій нагоді зверну ще увагу на назву нашої території. У польській пресі вживають терміну Małopolska Wschodnia. Ця назва не має з науково-історичного боку ніякого оправдання і має виключно політичний підклад з протиукраїнським вістрям. Розуміють це й деякі польські публіцисти, які намагаються ввести назву Ziemia Czerwieńska. Але й вона з історичного боку фальшива, бо історична границя Червенських городів згідно от хочби з картою Ст. Арнольда Polska Piastowska, wiek X—XIV. (Wyd. Tow. urządzeń szk. i pomocy naukowych „Uranja" — поділка 1 : 1,000.000) сягала на сході до джерел Сяну, на захід від Самбора, через Медику, Белз, Городло до Холму. Історична назва українських південно-західних земель на схід від тієї лінії є Галицька земля, яка за Романовичів увійшла у склад Галицько-Волинської Держави. І коли булаб мова над спільною назвою для трьох воєвідств: львівського, тернопільського і станиславівського, — то анальоґічно до волинського воєвідства землі сьогоднішніх трьох згаданих воєвідст повинні дістати спільну назву галицькього воєвідства, а не львівського.

Перемишль і перемиський повіт у світлі статистики.

Головний Статистичний Уряд подає такі статистичні дані про місто Перемишль і перемиський повіт на основі перепису населення з 9. грудня 1931 р.

ПРОСТІР, ЗАГАЛЬНЕ ЧИСЛО НАСЕЛЕННЯ І ВОЛОСТИ.

Простір перемиського повіту 985,3 км. кв. Загальне число населення повіту без міста Перемишля 111.506 осіб, 54.133 мужчин, 57.373 жінок. Густота населення на км. кв. 113,2. У повіті є 13 сільських волостей, 125 сільських громад і 362 місцевости.

У місті Перемишлі жило 51.038 осіб, без війська по касарнях, з того 23.1188 мужчин, 27.850 жінок.

ПОДІЛ НАСЕЛЕННЯ ЗА ВІРОІСПОВІДАННЯМ.

За віроісповіданням проживало у місті Перемишлі **8.278 греко-католиків (16.2%)**, з того 3.613 мужчин, 4.665 жінок; **25.154 римо-католиків** (49,3%), з того 11.301 мужчин, 13.853 жінок; 17.326 жидів (34,0%), з того 8.126 мужчин, 9.200 жінок і 272 інших (0,5%).

По селах жило **65.199 греко-католиків** (58,5%), з того 32.100 мужчин; 41.914 римо-католиків (37,6%), з того 19.921 мужчин; 4.098 жидів (3,7%), з того 1.964 мужчин; 270 інших (0,2%).

МАТІРНА МОВА.

У Перемишлі як **матірну мову українську** подало **3.481 осіб** (6,8%), **руську 1.526 осіб** (3.0%), **себто разом нашою мовою говорило 5.007 осіб (9.8%)**; польську мову 32.673 (64,0%), жидівську з гебрайською 13.210 (25,9%), 107 іншу (0,2%).

По селах **як матірну мову українську подало 35.291 осіб** (31,6%), **руську 19.707 осіб** (17.7%), **себто разом нашою мовою говорило**

ВАСИЛЬ МАКОВСЬКИЙ. 13)

ҐМІНД.

ТАБОР УКРАЇНСЬКИХ ЗБІГЦІВ І ВИСЕЛЕНЦІВ У ЧАСІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ 1914—1918.

Спогади зперед 20-ти літ.

III.

ЦЕРКВА — ДУХОВЕНСТВО.

„Без Бога ані до порога" (нар. приказка.)

На початках, коли ґміндівський табор щойно виконлювався з небуття, верховодні українські кола у Відні мало ним цікавилися; а найменше — релігійною ділянкою. Тому й не диво, що організація релігійно-духового життя — в житті людини найважніша — виникла на початках самотужки, без ніякого почину Посольського Клюбу, чи Культурної Ради. Душпастирем став о. Микола Романюк, парох Керниці, городецького повіту, присланий тут віденським намісництвом з власної ініціятиви. З погляду рації ґміндівського табору, вибір той не був щасливий. Тодішній апостольський вікарій для воєнної нашої еміґрації, бл. п. о. Платонід Філяс, найшовся перед вже довершеним фактом, тому дав свій призвіл на інституцію о. Романюка в характері душпастиря ґміндівського табору.

В чому лежав блуд того вибору?

В перетонченій чулості української національної і політичної думки, що в Ґмінді скристалізувалася, супроти підмулюючих її все москвофільських течій. Коли зважити, що о. Романюк до війни вважався членом русофільського табору, через що його навіть були інтернували в Талєрґофі, а дух, яким був овіяний ґміндівський табор, був безкомпромісовою антитезою русофільства у всіх його явних і заличкованих видах — від прикидливого „староруского" рутенізму аж до загорілого „общерусского" московізму, — стане зрозуміло, що особа о. Романюка, хоч він запевняв про зміну переконань, була на становищі начального таборового душпастиря сіллю в оці українських виселенців. Та годі сказати, щоб поза довоєнним минулим — це недовіря було виправдане якоюнебудь русофільською вихваткою о. Романюка. Навпаки, при всіх суто українських виступах і маніфестаціях держав він руку з українцями.

Одначе війна, головнож короткий час московської окупації Галичини, дали стільки явної народньої, релігійної і державної апостазії серед прихильників русофільства, хочби ніби й льояльних, що певні непохитної трівкости галицької анексії москалями, скинули маску і відкрили своє правдиве обличчя, стільки було слідів і дослідів їх кертичної роботи в таборі, що роздратована цим українська опінія, сконцентрована в ґміндівському таборі, не могла погодитись без реакції з насланням сюди до релігійного й етичного проводу людини, що сама — було — до цього напрямку себе причисляла, нехай щоб справді серед війни змінила свій блудний світогляд. І така реакція була; і не вщухала до самого останку, хоч, що правда, її форми були подекуди за різкі і за голосні, а то й доходили до найменше в цих справах компетентної гадки таборового начальника. Через це терпів і так безнастанно торсаний авторитет духовенства і слабшала сила релігійного наставлення в таборі. Слушно, чи неслушно, особа покійного вже нині о. Романюка була тією викривленою снастю, довкола котрої безнастанно скрипіло духовно-релігійне колесо в ґміндівському таборі; тим паче, що згодом приходили сюди ще й інші священики, котрі більшою або меншою інтенсивністю своїх русофільських поглядів і своєї передвоєнної діяльности о. Романюка багацько випереджували.

Нині, після 20 літ від світової воєнної заверюхи, яка не тільки порозвалювала і безслідно замела межі держав та водночас перемінила і перестроїла ідеольоґію заінтересованих народів, але й перекабатила основно релігійні, національні, етичні і суспільні світогляди, важко підібрати кут розгляду церковно-релігійної ділянки в таборі, не завадивши за особи, з котрих деякі вже не живуть. Тим більша наказана обережність у розгляді цієї ділянки. Та без зрозуміння суті підкладу, на якому те все ділялося, був би всякий погляд на саму справу фальшивий. Дарма: основою того підкладу була москвофільська морока, яка в таборі — не лише в цій ділянці — ніколи не миналася.

В половині березня 1915 року, коли я прийшов до ґміндівського табору, Богослуження правилися ще в перемінному на каплицю бараці. Душпастирювали тоді о. Романюк у характері пароха та оо. Дмитро Шуль, парох Брюхович біля Перемишлян і Евген Кушлик, самбірський сотрудник, як помічники. Але робота коло будівлі окремої церкви йшла дуже пильно, так, що на Великдень, який в тому році дня 4. квітня сходився з латинським, будівля була довершена і великодні богослуження вже були відправлені в новій церкві. Була це велика, у формі хреста покладена дерев'яна будівля, котрої головний ковчег

54.998 осіб (49,3%); польську мову 53.720 осіб (48,2%), жидівську з гебрейською 2.681 осіб (2,4%), іншу 45 осіб.

ГРАМОТНІСТЬ.

У Перемишлі вміло читати і писати 38.776 осіб (89,9%), тільки читати 252 (0,6%), **не вміло ні читати ні писати 3.967 осіб** (9,2%).

По селах вміло читати і писати 60.789 осіб (72,8%), тільки читати 794 (1,0%), **не вміло ні читати ні писати 21.719** (26,0%).

МЕШКАНЕВІ УМОВИНИ.

У Перемишлі: мешкальних нерухомостей було 2.476, мешкальних будинків 2.859, з того: партерових 1.880, одноповерхових 526, двоповерхових 394, триповерхових 39, чотириповерхових і більше 3; мурованих 1.897 (66,4%), деревляних 950 (33,2%), з вогнетревалим накриттям 2.412 (84,4%), з електрикою 1.524. Загальне число помешкань 12.042, загальне число кімнат 27,041, пересічне число осіб на кімнату 1,8. **По селах:** мешкальних будинків 19.751, загальне число помешкань 21.618, загальне число кімнат у помешканнях 38.101, пересічне число осіб на кімнату 2,9

ДЖЕРЕЛА ПРОЖИТКУ.

У Перемишлі проживало: **з хліборобства** 640 осіб (1,2%), з городництва і лісництва 91 осіб, **з промислу і ремесла** 14.277 (28,0%), з цього числа зі шлюсарства 392, бляхарства 257, продажі зброї 306, продажі промислових машин 433, столярства 749, кравецтва 1.844, шевства 958, млинарства 265, пекарень 837, різництва 777, будови домів 1.024, кімнатного малярства 498; **з торговлі й обезпечень** 10.299 (20,2%), з цього з торговлі товарами 6.842, з гастрономічних підприємств 757, посередництва 719, **з комунікації і транспорту** 4.755 (9,3%), з того при залізницях 3.581, при пошті і телеграфах 562, **з інших джерел** (урядовці, лікарі, адвокати, інваліди, емерити і т. д.) 21.067 (41,3%).

По селах проживало: з **хліборобства** 92.165 (82,7%), городництва 685, лісництва 481, **промислу і ремесла** 7.998 (7,2%), з цього з кравецтва 887, шевства 867, будови домів 755, столярства 622; **з торговлі й обезпечень** 2.352 (2,1%), з цього з торговлі товарами 2.076 осіб; з комунікації і транспорту 2.955 (2,6%), з інших джерел 6.036 осіб (5,4%).

ВЕЛИЧИНА СІЛЬСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.

На загальне число 16.649 господарств: **карловатих нижче 2 га було 7.559**, на яких проживало 31.946 осіб (4,2 на господарство); 4.954 простором від 2—5 га, на яких проживало 26.432 осіб (5,3 на господарство); 788 простором від 5—110 га, на яких проживало 4.633 осіб (5,9 на господарство); 83 простором від 10 —15 га, на яких проживало 5,8 на господарство; 26 простором від 15—20 га, на яких проживало 125 осіб (4,8 на господарство) і 39 простором 50 га і більше, на яких проживало 105 осіб (2,7 на господарство)

З найманої праці в хліборобстві черпали засоби на прожиток 10.841 осіб; з цього числа на умових робітників припадає 147 осіб, на фізичних робітників 10.694, між якими було 158 ремісників. З цього числа могло працювати 5.214 осіб (між ними 3.753 мужчин), решта припадає на дітей і немічних.

—o—

без рамен і пресвитерії займав 600 квадратових метрів. Була обчислена менш-більш на 2.800 людей. Сама будівля була тяжка і без ніякого естетичного оформлення. Фронтова стіна кінчилась чотиригранною, теж неформеною і підсадкуватою вежею, яка рівночасно була за дзвіницю і вогневу сторожу. Нутро було двома рядами стовпів переділене на три поздовжні нави. Середуща, ширша від бічних, була засоблена численними вікнами і вентиляторами. Іконостас з царськими і діяконськими дверми відділював пресвитерію і дві захристії від церкви. Іконостас зображав над царськими воротами воскресшого Ісуса Христа на ввесь ріст, біля нього по обох боках — природної величини погруддя дванацятьох апостолів. Над діяконськими дверима виднілися зображення святих архангелів Михайла й Габриїла і двох діяконів з діяконськими орарами через плече. Всі мальовила були прості, менш ніж скромні. Намісні образи Ісуса Христа і Матери Божої такі безугарні, що їх усунено, при чому перебуваючий у таборі артист Федюк намалював інші намісні образи.

Не булоб тут дива, що до военної, тимчасової церкви дав уряд военні провізоричні образи і дзвони, якщоб не кружляла вперта чутка, що за гроші, які заплачено за ці образи, можна було мати багато кращі мальовила... І мистецтво заразилось военними ласолюбними мерзенствами.

В церкві було шіснацять лавок до сідання; тетрапод, крилоси, проповідниця, хори і два прості звисаючі павуки на електричне освітлення. Крім головного були ще два побічні вівтарі. Були також процесійні хоругви.

(Далі буде.)

Засоби й можливости розбудження і плекання людської енергії.

Стаття відзначена на конкурсі „Діла“.

„Ціль оправдує засіб“ — кажуть. Чим більшу ціль ставить собі одиниця, громада, нація, тим сильніший та коротший має бути той засіб. Ціле життя чоловіка є ніщо інше, як виявлення тої напруженої енергії в пошукуванні за ліпшим. За час одного, найбільше двох міліонів літ людина, як твір, переходила поступово ріжні періоди свого розвитку, покорила й використала для себе природну енергію: стала її паном. Попереду нашої культури йшли люди-ґіґанти: ґенії. Вони дали нам не лиш культуру, а й ту цивілізацію, котрою так гордимось тепер. Та таких ґеніїв мало людство ледви чи повних 5.000. Великі винаходи ідеї, що нам кидають ґенії, — розроблює поширює людство, аплікує їх до свого буденного життя — словом: порпається в них, думаючи заспокоїти свій душевний голод.

Засіб енергії має в собі кожна здорова й нормальна людина, але можливости розвинення тої духової енергії кожний не має. Всім відомо, що мурин може засвоїти собі ознаки цивілізації, але чи може він ту культуру продукувати? Думаємо, що ні. Ну, а що напр. нам говорять імена: Нютон, Мікель-Анджельо, Бах, Марконі! Тільки такі велитні-світочі дають напрямні людській цивілізації. Але чи правдиво було би твердити, що такі ґенії були вже призначені до того в утробі матері?

Кожна людина родиться з меншим чи більшим запасом енергії, та характер тої енергії треба з дитинства правильно у неї опреділити. І справді, багато бачимо в житті лінивих дітей, котрих чомусь-то по звичці рахують за менше цінних і маловартних дітей. Це лінивство або скорше інертність передається потім з юних до середніх літ і стає абсолютною власністю такої людини. Спокуса до такого лінивства є процентово більша у чоловічого, ніж у жіночого полу. Знаменні досліди в цьому відношенні подає нам статистика. Аби вивити таку приспану енергію, треба людині найти відповідний фах, щоб можна було аплікувати найбільш розвинену характеристичність її духових спосібностей. „Лінивство“ це щезає само собою в тому моменті, коли прийде зацікавлення до тої фахової праці. Скільки разів можна чути клопоти і нарікання родичів на своїх дітей, що робити нічого не хочуть, що вони нідочого нездатні. Россіні, будучи хлопцем, не проявляв надзвичайних талантів, ба, і навпаки, але потім, знайшовши себе, став славним композитором.

Аби правильно оцінити духовий засіб і його характеристичність у наших дітей, треба постаратися про **заснування наукового психо-технічного заведення.** В Зах. Европі істнують такі інститути і роля їх у вихованні просто таки величезна. В таких заведеннях ведуть міряння на велику скалю тілесних спосібностей, темпераменту, інтеліґенції, вродженої відпорности проти недуг, нахил до спеціяльних праць і т. д. Утримання таких інститутів вимагає коштів, але користь з них дуже велика, так, що вповні оправдує ці видатки. Досліди модерного виховання дітей показують, що їхне лінивство залежить від якогось нерву, ніколи від тілесної хиби. Часто бачимо жебрака зовсім здорового, але він умисно не хоче робити; або навпаки: кілько то людей слабих тілом виконали ґрандіозну роботу! В Америці й Англії вже позакладані ріжні психотехнічні інститути, що подають нам цікаві висліди: з тих вислідів виходить, що головною причиною непродуктивности і незацікавлення, значить: нерозвинення максимальних можливостей енергії робітника, **є власне необхідність хапатися будь-якої роботи,** аби тільки міг урятувати себе й родину від елементарного голоду.

Коли я робив в одній чеській фабриці, то часто спостерігав, як сонно й апатично робив ті самі рухи робітник коло одної електричної свердлильки. Рухи зачиналися в 7. год. рано і кінчалися в 5-ій год. вечора. Тут я ясно бачив незацікавленість робітника своєю працею. Після гудка він зараз пробуджувався і біг до дому, щоби вспіти зробити щонебудь: на городі, або домонтувати домашне радіо. Часто при роботі такого робітника траплялися неґоди. З того можемо зробити траґічний висновок, що більшість робітників — це люди інтеліґентні і ця більшість підлягає нераціональному системові, котрий нічого не робить для розвитку духових засобів та їх можливостей у здорових і спосібних орґанізмів.

Що торкається тої методи міряння й опреділювання енергії, то вона ще не удосконалена, але вже тепер зачинаємо зискувати або й бачити вирисовані лінії будучих можливостей. І так приходимо до безмірно важного пересвідчення, щодо тих можливостей, які дістає кожна людина при народженні. Психотехнічні стації вже завоювали собі велике практичне значіння у промисловости, тілесному вихованні, навіть у судівництві. **Діти, що їх провірено в подібних заведеннях, мали далеко більші надії в житті, як діти непровірені.** Скільки почуття і психольоґічної тонкости мусить мати в собі справедливий суддя, аби міг дати правдиву й заслужену кару у всяких процесових випадках! Задача судді є надзвичайно важна, складна й відповідальна і рішуче не кожний може бути суддею. Треба мати здібність до того і святе покликання, щоб потім душу не розїдали червяки сумління. А тут нам приходить на поміч строга й холодна наука. Часто буває так, що попсування душі настає ще в дитячих роках і тільки пізнішими роками стараємося знайти дороги й засоби направи. Часто тут поносять велику частину вини самі родичі чи то своєю холодністю, чи то надто горячою любовю до дітей. Колиж увійдуть у життя такі інститути, то й родичі не будуть нести відповідальности свідомої, чи несвідомої. І сама держава чи пак громада виграє матеріяльно й морально, коли покладе кінець раз назавжди розбещености ріжних інтелектів, поставивши їх на те місце, де вони можуть бути корисні, а не там, де їм самим хочеться.

Можна багато навести прикладів, яка велика кількість людей зміняє свої професії, як у ріжних галузях лишала свій слід. Тої марної страти часу, грошей, енергії не було би, якби така людина з малої дитини була докладно досліджена в науковому психотехнічному заведенні.

Другою важною точкою в освітленні нашого питання є метода. Уявімо собі, що якась ґрупа людей, має якийсь засіб енергії. Як треба розвинути максімум тої енергії? Скажемо: **методою опертою на фактах.** Все, що бачимо тепер, все, чим володіє теперішня модерна наука, вона зобовязана методі, опертій на дослідах. Кожний новий винахід вимагав опертя на минулому, строгого, холодного й обрахованого. Коли творцем цієї модерної культури є людина, то це лише показує, як поступово, крок за кроком, могутньо розвивала вона свою енергію. Коли сьогодні людина є паном природи, то вона завдячує це лише методі, опертій на фактах. Старі фільософи лише догадувалися про деякі закони природи, не робили їслитів дослідів, а вірили, що воно має так бути. І тому у старих греків та римлян не було такого розмаху цивілізації, як тепер. Цілих 10 літ упертої праці витратив Едісон, поки дав нам електричну лямпочку, таку, яку бачимо нині. Здається, дуже проста річ, а на це треба було десять літ. **Послідовність, строга розрахованість, оперта на попередніх фактах, уперта воля, безмежне хотіння** —ось ті дороговкази, що мусять бути витичені на шляху пробудження і плекання людської енергії. Скільки-то треба було витрати тої енергії, аби витворити окремі детайлі електричного мотору! А коли майстер духа зібрав ці детайлі докупи, скріпив їх, то вийшла прекрасна машина — ціла епопея. Тут ще раз ярко показується, що пробудження і найбільше розвинення людської енергії виступає тоді, коли ми опираємось на практичних дослідах і методі, базованій на фактах.

В дальшому постараемось вказати ще на один чинник, котрий сильно впливає на розвиток людської енергії: **чинник цей — це розвинений промисл.** Так! Чим більша промисловість країни, тим вище та країна стоїть духово, тим сильніше пульсує в ній енергія, тим більше її засобів у її громадян. Чейже ніхто не захоче собі брати за приклад Китай ні в економічному, ні в політичному, ні у військовому відношенні. Правильно думаємо, коли беремо за питомий коефіціент енергії ту скількість енергії, яку має кожний окремий громадянин того чи іншого народу. В Китаю, де зовсім нема машин, питомий коефіціент робітника рівняється 1 (в Росії перед світовою війною питомий коефіціент був 1.5, тепер збільшився до 5), а в Північній Америці цей коефіціент рівняється 38! Це значить, що американець має під собою 37 механічних рабів, котрі працюють за нього.

З цього виходить, що присутність розвиненого промислу сприяє розвиткові засобів і можливостей пробудженої енергії і що вони себе взаємно підтримують, звязані між собою нерозривно. Присутність машин є обумовлена присутністю книгарень і ріжних наукових заведень, що сприяють розвиткові людства як науково, так і духово. Ще 50 літ тому Японія була в стадії середньовічної Европи. А тепер? Японія перегнала вже в дечому Америку і закидує увесь світ своїми промисловими виробами по безмірно низьких цінах. Кріпко мусіли японці передумати і розвернути шлях експанзії своєї духової енергії, коли досягли таких могутніх, просто осліплюючих успіхів. **Дисципліна, хотіння і віра в себе** — це одинокий дороговказ, що веде до максимальної експанзії духової енергії.

Не можемо при цьому оминути ще кілька властивостей, які благодатно впливають при вихованні природних талантів: **це підтримування доброго духа, бадьорости його, любов до змагання до самого його процесу і рішучість при виконуванні** задуманого. Не треба дитині говорити про трудність тої чи іншої праці, бо це згори вбиває всякий дух та інтенсивність у дитини. Навпаки: дуже добрі наслідки дає метода заохочування до науки, коли скажемо, що вона доступна кожному, хто лише бажає ту науку пізнати. Всяка успішна розвязка задачі, роботи, цілої операції буде вповні залежати від бадьорости духа, рішучости та розуміння конечности змагання, коли хочемо осягнути те, що собі намітили. Бо в процесі того змагання повстає всякий розвиток. Саме життя в природі показує, що організм вищого розвитку зміцняють свої сили, отже й розвивають свою енергію, коштом слабших, винищених ними організмів. Той переможе хто рішуче, без вагання бє.

Закінчуючи отсі рядки, можемо коротко стягнути в одно умовини, що їх уважаємо необхідними та вистарчальними для розвитку людської енергії: 1. **оснування психотехнічного інституту, 2. закладання механічних варстатів праці і поступове приготовлювання умовини для розвивання сильної індустрії. 3. кожну науку в школах і позашкільну освіту вести й оперти на широких практичних дослідах і 4. усунення всякого пригноблення, яке завжди неґативно впливає на працю духа.**

Інж. К. Кузь, Ужгород.

Д-р Маріян Глушкевич.

Небуденна постать зійшла зі сцени життя. Талановитий адвокат, добрий юрист, переконливий промовець в численних українських політичних процесах, людина глибокої культури й знання, таким ми знали померлого д-ра М. Глушкевича в повоєнних часах. Пробоєвий член русофільського табору, звеличник панросійської ідеї, здібний не тільки до фанатичної віри але й не менше фанатичних виступів — ось яким ми знали покійника у довоєнних часах. Клясична жива діяґрама русофільського руху, тої ідейної і непродажньої його частини: його розцвіт, заломання і поворот до українського річища.

Декілька дат з життя померлого.

Уродився дня 31. березня 1877 р. в селі Дидьовій, турчанського повіту, де його батько був парохом. Старорущина, засвоєна у батьківській хаті, еволюціонує в ньому в напрямі русофільського радикалізму, до чого причиняється у великій мірі його побут у часі студій в Росії. Опиняється в таборі Дудикевича, дістається на провідні місця в русофільських установах, пише російські поезії, оповідання, статті у русофільських часописах, та стає кореспондентом київських та петроградських російських часописів.

Світова війна заскочила його в Росії, звідки вертає до Галичини з московськими військами на відповідальне становище при ґр. Бобрінському. Сповнилася його мрія, мрія засліпленого фанатика. Його рука кладе підпис не тільки під відозвою „Карпаторусского Освободительного Комитета", виданого в Києві дня 29. VII. 1914 р. про „многострадальный русскій народ Галицкой Земли", але й пише відому статтю проти митрополита Шептицького на сторінках „Прикарпатско-ї Русі". Коли російські війська займають Перемишль, наставляють його посадником міста і на тому становищі витає він царя Миколу II. перед брамою перемиського маґістрату хлібом і сіллю.

Мрія сповнилася на коротко. Приходить відворот російської армії з Галичини і д-р М. Глушкевич опиняється поза її межами спершу у Києві, а згодом у Ростові над Доном. Трагічний фінал: революція, упадок царату, ренесанс української державности, стихія українського національного руху, кошмар большевизму, розстріл його приятеля д-ра Дудикевича, злидні, нужда, голодування...

Ці переживання не могли не вритися глибоко в душі недавнього ентузіяста, не могли не вплинути на його дотеперішні погляди й переконання.

У 1921 році вертає з еміґрації знищений морально й матеріяльно. Всі його ідеали молодости, всі його мрії, для яких жив і працював, розбились.

Вернувшись до Галичини, передусім відновив свій варстат праці, себто отворив адвокатську канцелярію. Помалу щораз дальше відсувається від москвофільського табору та щораз більше зближується до українського. Бачимо його при творенні українського тайного університету у Львові, в якому працює як професор карного права, виконуючи свої обовязки з надзвичайною совістю і пильністю. Коли приходить до заснування Союзу Українських Адвокатів, кладе підвалини під цю станову орґанізацію, в якій довгі роки займає становище віцепрезидента та тішиться пошаною і повним довірям своїх товаришів. Працює в журналі „Життя і Право", де помістив цілу низку статтей.

Та головне місце його праці і виступів, це судова саля при вул. Баторія.

Тоді йдуть саме великі політичні процеси і яких померший бере незвичайно живу участь, боронючи найбільше загрожених і обтяжених членів українського націоналістичного підпілля. Ті процеси відбилися глибоко на його психіці. Він не міг виступати в них тільки, так мовити, професійно. Він переймався і переживав глибоко всі етапи тих політичних процесів, а з ними траґедію української молоді. Незабутня є його оборона Степана Федака, сільського хлопця Стефанова, що виконав атентат на начальника громади, Зенона Коссака, його участь у процесі Штайґера, і інших. У всіх тих процесах виступає як *український* адвокат, що хоче помогти свому народові у тяжких днях лихоліття. Не беручи участи в українських громадських установах, поза СУА, відмовляється теж від головства в обществі ім. Качковського та поводиться в усіх без винятку зустрічах з українським національним табором — надзвичайно коректно.

Вибраний до Начальної Адвокатської Ради у Варшаві стає там палким заступником прав української адвокатури і коли недавно стала там актуальна справа української мови, він свої сили і своє знання присвятив, щоб боронити права рідної української мови. І коли після повороту з еміґрації його світогляд був може ще невикристалізований, то майже 14-літня жива праця і участь в українському житті з дня на день виковувала певне й непохитне національне обличчя померлого. Може і багато осіб його не розуміло. Він любив напр. російську літературу і з цим він не крився. Але одночасно із тим він цілим серцем зблизився до українського життя а зверхнім доказом цього було хоч би знання української мови. Коли в перших часах в його промовах було багато російських слів, то згодом мова його ставала щораз краща, аж врешті стала майже зразкова: він багато читав по українськи і свідомо студіював розвиток української літературної мови. Одною із його мрій було створити якийсь фонд, з якого найздібніші українські діти моглиб вишколюватися у всіх родах мистецтва як малярстві, різьбі, музиці і т. д. Та злидні щоденного життя і кріза, яка згодом надійшла, оставила цю його ідею тільки у сфері мрій. В останніх двох роках, травлений злою недугою, відсунувся від активнішого життя, потішаючи своїх знайомих і приятелів, що як тільки вернеться до здоровля, він знову візьметься до праці. Хороба перемогла: після операції, переведеної перед тижнем, д-р Маріян Глушкевич помер 17. липня 1935. В. Й. П.

Говорить польська сторона.

Волинь, 18. VII. 1935 р.

Те, що діялося й діється на Волині, поволі приводить людей до отверезіння й змушує думати. Навіть — говорити. А це вже — поступ.

Маємо на увазі польську сторону — не окремі угрупування, а ціле польське громадянство, дуже схвильоване згаданими подіями, а ще більше — настроями мас. Представники ріжних груп польського громадянства не перестають застановлятися над витвореним на Волині станом. Говориться багато дуже цікавого й подекуди цілковито слушного. Та — приватні розмови не є матеріялом до публікування й обмірковування у пресі. Волею-неволею ми змушені спинитися лише на тому, що впало зі шпальт місцевих польських часописів „Волинь" і „Жице Католіцке".

Перший зареаґував на випадки й небезпечні настрої в „Волиню" п. Й. В. (Йоах. Волошиновський?) у статті „Так бути мусить, так буде" (ч. 25). На жаль, старий „український романтизм" Поділля й такий самий старий погляд на українців Волині, як на примітивних хахлів зперед 30-40 років, яким — поза мовою, піснею, гопаком, варениками та часом і чарочкою — більше нічого в житті непотрібно, — цей „романтизм" зіпсував усе те, що хотів сказати п. Й. В. у своїй статті.

Занепокоєний волинськими настроями й подіями, п. Й. В. пише:

„Після першого, відрухового, себто найширшого й болючого корчу серця волинської маси приходять із черги перші рефлексії думки, заклопотаної за завтра".

„Що буде? Як надалі укладатимуться взаємини обох національних груп, їхнє щоденне співжиття?"...

Колиб автор на цьому закінчив своє речення, булоб це робило поважне враження. Але він, загіпнотизований фальшивими інформаціями про „дійсну дійсність", додав такі самі фальшиві оклепані слова:

„Те (співжиття) в останніх роках почало стабілізуватися, набираючи щораз виразнішої форми згідливої співпраці й співвідповідальности в атмосфері взаємного пошанування і взаємного довіря".

Аж моторошно робиться, що ще сьогодні, після того всього, що діється по селах Волині, п. Й. В. відважився повторювати складену в Луцьку байку для наївних дітей. Факти, страшні факти цю баєчку вже перекреслили. Вже й чужі і свої зрозуміли, що є вона уроєнням, щоб не сказати гіршого. Чи вже не досить цих байочок? Чи не час уже говорити поважно правду? Чи не змушують до цього жертви з обох сторін? Зрештою сам автор заперечує цю вигадку як на вступі цієї статті, так і в ч. 27 тогож „Волиня" (Див. нижче).

І якуж рецепту дає п. Й. В. на унормування зіпсованих відносин на Волині? А ось:

....„всякі вибрики й всяке вархольство твердою рукою прикоротити“.

Порада п. Й. В. виконана. Та які наслідки?! Чи вдоволене тими наслідками польське й українське громадянство?!

Здається, що й сам п. Й. В. перелякався наслідків своїх мудрих порад, бо вже в дальшому 27 ч. „Волиня“ закликає своїх земляків толерувати українську мову, не посягати на віру й національність українців. Лише про українське вільне культурне й господарське життя ні слова. Ні, пане Й. В. В такі поважні хвилини не вільно бавитись словами. Не байки потрібні для унормування життя на Волині, а чесне людяне слово, твереза думка й відповідна практика.

Цілком інакше заговорило з приводу останніх подій „Жиціе Католіцке“ (ч. 7). Якийсь С., — не входимо в те, чи лише з християнського співчуття до нас, — сказав ясно й отверто те, що лежить передовсім у польському інтересі:

„Не можна обтяжувати відповідальністю цілої маси за вчинки одиниць... Хто меча не брав, не повинен терпіти ні від зверхности (влади) ні від польського громадянства... Справедливість повинна бути вимірена, але тільки справедливість“...

Ці рефлекси вказують, що з приводу дечого перелякалося й польське громадянство.

Кожний добре розуміє, що пером автора кермувала передовсім турбота за інтерес польської сторони, але також признає, що є польські одиниці, які добре бачать дійсність.

„Волинь“, що пустив у світ стільки „варениковоі“ фільософії п. Й. В. про „співжиття“ й „співпрацю“ (спомини фразеольогії „общаво котелка“), побачивши, що „Жиціе Католіцке“ в ту відповідальну хвилину здистансувало його своєю смілою публичною заявою, не найшло для себе кращого виходу, як передрукувати ту заяву та ще й додати від себе (ч. 28):

„Ми переконані, що слушне й глибоко передумане становище автора зацитованих слів найде повне зрозуміння серед загалу польського громадянства на Волині“.

Зрештою, не є для нас важним, хто й чому щось сказав чи не сказав. Зате є важним, що волинська польська преса вже самими своїми виступами,закликами й заявами категорично ствердила, що життя Волині ввійшло було на помилковий шлях та що, очевидно, помилки повинні бути поправлені, щоб не було ще гірше.

Senex.

Ювилейні дні

в честь Кароля Гавлічка й українці.

Дня 30. VI. в Борові, місті народження Карла Гавлічка, відбулося урочисте засідання кураторії Гавлічкового Фонду Єдности чехословацьких журналістів. У Борові, в бувшому домі Гавлічка, тепер музей Гавлічка, в якому теж улаштовано м. ін. вітрину з працями Омельченка про Гавлічка.

На цьому урочистому засіданні вітали Омельченка, як дослідника найліпшого твору Гавлічка „Хрещення св. Володимира“. Омельченко виголосив промову на тему: „Ґенеза українських симпатій до особи і творчости Гавлічка“. Промовець указав, що Т. Г. Масарик, знайомий з Іваном Франком, післав йому свою книжку: „Кароль Гавлічек Боровський“ видання 1896 р., що й було для Франка останнім стимулом познайомити з творчістю Гавлічка українську суспільність. У 1901 р, Франко видав „Вибір поезій Гавлічка“, присвятивши видання „Високоповажаному Професорові Т. Г. Масарикові на доказ щирої прихильности“. Франко підкреслює, що „Масарик так яскраво висвітлив думки Гавлічка, що розвій національности мусить іти невідлучно з розвоєм свободи думок і свободи політичної; що голосити себе поступовцем, радикалом чи соціялістом і рівночасно іґнорувати або дусити розвій якої-будь національности для якихось „вищих, загальніших ідеалів“ значить: завдати брехню тій поступовости“...

Гавлічек, як справжній славянин, ще молодим, у двацятьдругім році життя побувавши в Росії (17 місяців), похопив своїм глибоким критичним розумом нікчемність Росії, яка так, здалека, осліплює чехів, А саме головне побачив, що Украіра має жити по своїй волі й по своїй правді. Як подяку за глибокі симпатії Гавлічка до українців, які він виявив у добі, коли мало хто й знав про українців, Омельченко й опрацював найліпший твір Гавлічка „Хрещення Св. Володимира“, для якого й сюжетом Гавлічек взяв подію з українсьої історії. Про симпатії українців до Гавлічка свідчить те, що в 1933 р. українці мали вже сім видань „Хрещення Св. Володимира“, чим не може похвалитися ніякий з чужих народів. Омельченко вірить, що Гавлічек буде один з перших братерських славянських поетів, якому Вільна Україна збудує памятник у престольному Києві.

Виступ Омельченка був тим паче на місці, що в цьомуж зібранні перед Омельченком виступив з промовою „Про Карпаторущину у Карловому Університеті“ відомий українцям російський професор Дмитро Вергун (родом галичанин). Вергун закликав кураторію Гавлічкового Фонду вжити всіх засобів, щоб перекласти на чеську мову й видати драму про Гавлічка, що її написав „малорос“ (так каже Вергун) Мордовцев. Вергун висловив віру у скоре відкриття в Москві таблиці на домі проф. Шевеpйова, у якого Гавлічек був за вихованка. Справжні симпатії Гавлічка до українців підкреслив ще і д-р Яромір Малий та вказав на прихильні відгуки, що їх найшла в чеській пресі праця Омельченка. (У. Т.)

СТУДЕНТСЬКІ СПРАВИ.

Студії у Познані.

У Познані є осьтакі високі школи:

Університет з факультетами: правно-економічним, лікарським, Інститутом Фізичного Виховання, гуманістичним, матем.-природничим з фармацією і рільничо-лісовим. На виділах: правно-економічнім, лікарськім, фармацевтичнім, та в інституті фіз. виховання кількість місць обмежена й обовязує вступний іспит. І так на виділі лікарськім є іспит писемний, на правно-економічнім писемний та устний, на фармації писемний та устний з математики або фізики, на студ. фізичного виховання проба справности та психометрична. Оплати: маніпуляційна 10 зол., за вступний іспит 10 зол., за лікарські оглядини 4 зол. По принятті: вписове 30 зол., річна оплата 270 зол.

Вища Торговельна Школа — студії тревають 3 роки. Оплати: вписове 30 зол., річна оплата 360 зол., на самодопомогові товариства 40 зол. річно.

При В. Торг. Школі істнує теж **Вищий Денникарський Курс** (однорічний), котрий є родом школи політичних наук зі спеціяльною увагою до преси. Оплата за курс 120 зол. річно, платних при вписі. Окрім цього є оплати іспитові і дрібні видатки за друки. Виклади тревають від жовтня до червня.

Державна Вища Школа будови машин та електротехніки — це фахова школа вищого типу, до якої приймають по скінченні шести кляс гімн. та іспиту з матем., фізики, польської мови й рисунків з обсягу шести кляс середньої школи у віці від 16—19 літ. Школа має уклад семестральний. Виклади починаються в першій половині вересня і в початках лютого. Студії тревають 3 і пів року. Оплати: за перший семестр 105 зол., на вищих семестрах по 85 зол. Від оплат на другому і вищих семестрах можна бути звільненим до 70 відсотків. Вписи відбуваються до 15 серпня.

Вища Городнича Школа — це трилітня школа, що йде у двох напрямках, а саме в напрямку

К. АҐАД.

РУКАВИЧКА.

— Пане докторе, якась пані хоче з вами говорити.

Брадіє відложив серветку.

— І Мариня дозволила їй ввійти? Мариня хіба здуріла, таж це ледви восьма доходить.

В руці дівчини побачив десятифранківку. Зрозумів.

— Трудно. хабар!

Встав, усміхаючися. За хвилину зачинилися за ним двері.

— Це ти?!

Брадіє затримався в половині кімнати. Жінка опустила голову.

— Так... Я хотіла...

— Йди собі! Як ти сміла? Хоч ми розвелися, ти, вже кілька разів намагаєшся стрінутися зі мною! Чого ти хочеш від мене?

— Люблю тебе...

— По тім, що сталося, ти приходиш сюди? Йди до свого приятеля!

— Слухай. цеж з твоєї вини. Якби ти був мене зрозумів...

— Я зробив, що міг... не маєш тут чого шукати.

Молода жінка зітхнула, підійшла до дзеркала й одягаючи капелюх на своє темне волосся, шепнула:

— Андрію, завяжи мені серпанок...

— Олено, йди...

Але виконав її бажання тремтючими руками. Їхні очі стрінулися в дзеркалі. Мав охоту обійняти її та затримати в себе... Але переміг себе. Вийшов з кімнати.

Олена всунула ще одну монету до рук Марині й сказала:

Спробую прийти іншим разом!

— Пані можуть усе на мене числити.

•

Андрій оставши сам, сів у фотелі і довший час сидів нерухомо. Аж раптом мала чорна річ звернула на себе його увагу. Це була мала дамська рукавичка, наперфумована й зімнята. Підняв її і притиснув до лиця. Олена... Олена забула її у нього. Цей клаптик матерії прилягав до її руки, гладив її обличчя...

•

Замкнув очі. Бачить інші рукавички, довгі, білі, з тонкого мережива. що їх молода дівчина кинула на фотель, скінчивши танок. То була Олена. Її краса очарувала його зараз по першій стрічі на балі. Вона також завважала його. Такий поважний, спокійний мущина. Танцював з нею кілька разів.

Розбавлена, сміючись, приложила свої теплі руки до його обличчя.

— Ні. вже не можу танцювати, не маю вже сили. Гляділь, які мої руки гарячі!

Кілька місяців пізніше повінчалися.

•

Непривиклий до товариства жінок, заздрісний, мовчазний, Андрій не завважав, що його молода дружина не була щаслива. Вона боялася сміятись голосно, щоби не перешкодити чоловікові в праці, не виходила з хати, щоб не викликувати його зайвих запитів. Годинами сиділа задумана в кімнаті. Побіч неї пес Фок.

Раз почала бавитися з Фоком. Сховалася за фотель, почала вганяти за псом по кімнаті, перевернула стільчик і, сміючись сказала:

— У трійку було би нам приємніше...

Перестала сміятися. У дверях стояв Андрій. Здивовано глядів на неї... Підбігла до нього, нерішена, наставила лице до поцілунку.

Він легко доторкнув устами її чола. А потім:

— Ти зіпріла, перебериcя, бо можеш простудитися.

Вернулася. Він відчував. що треба було їй сказати щось ніжне, щось, чого не вмів висловити. Хотів її затримати. Але його нервові пальці тільки подерли її улюблену матінку.

— Дай спокій, сказала нерадо.

•

Минули два місяці. Він працював без упину, а вечерами, коли вона. тремтючи, прислухувалася до відгомону його кроків, він, вернувшись, оповідав їй про своїх пацієнтів і захоплювався своїм званням, яке боготворне. Тоді єдино його голос оживлявся, а вона мало що не заголосила, скриваючи голову в подушку.

•

Рукавичка, яку Андрій притискав до грудей, впала на долівку. Він бачив Олену в таких самих рукавичках, у сірій аксамітній сукні на однім зі своїх відчитів. Пригадує собі, що коли говорив про роздвоєння жіночої душі, вона обтерла сльозу кінцем рукавички.

Чому. чому він її тоді не зрозумів?!

•

Знову інші місяці. Анонімовий лист. Розвід. І нічого більше... Тільки згублена рукавичка в куті.

•

Зимна ніч. Андрій іде, майже біжить. Стукає до дверей. Олена підносить голову, встає, отвирає.

— Андрію! Но, нарешті!

Обіймає, цілує її.

— Слухай! Я прийшов сказати тобі. що люблю тебе, що я був усьому винен... Що я роздумався... Що ця рукавичка сказала мені те, про що я давніше не знав.

Олена зі сльозами радости в очах бере рукавичку, що їй подає чоловік. І коли він говорить їй слова, яких давніше не вмів висловити, молода жінка всміхається: Ця рукавичка. що стала причиною її щастя, не є її. Вона впала з рук якоїсь пацієнтки, визначуючи дальшу дорогу їх нього життя.

Олена ховає її набожно до шуфляди, як найдорожчу памятку.

Переклав *Микола К.*

мистецького городництва та в напрямку городничої продукції зі спеціяльною увагою до промислової перерібки овочів та ярин. Перший рік спільний для обох виділів. Уклад семестральний. Виклади від 15. вересня до 15. червня. Приймають кандидатів по укінченні шести кляс гімн. чи іншої рівнорядної школи, а також з іншою освітою, яку управа школи визнає за рівнорядну. Кандидатів можуть піддати вступному іспитові. Вписи до 15. серпня. Оплати: 220 зол. річно. Пильні студенти можуть бути від цієї оплати частинно звільнені. Абсольвентам та ученикам вищих гімн. кляс слід Вищою Городничою Школою, головнож відділом промислової перерібки, якнайбільше зацікавитись. Є це ділянка у нас ще зовсім занедбана просто через недостачу фахівців.

* *

У Познані є два українські товариства, а саме Українська Студентська Громада з секцією „Самопомочі" та секцією студенток і Українська Студ. Корпорація „Чорноморе".

Речинці вписів та вступних іспитів на університет ще не устійнені. Будуть вони подані у пресі в початках серпня.

За докладнішими інформаціями про студії у Познані звертатись під адресою: Світлик Роман, Коломия, вул. Українська 11. На відповідь долучити марку за 45 сот.

Від 10. вересня у Познані на таблиці Української Студ. Громади, яка висить у передсінку Колегіюм Мінус, буде вивішена адреса товариша, до якого слід звертатись по інформації після приїзду до Познаня.

Студії у Грацу.

Виділ Т-ва „Січ" у Ґрацу повідомляє заінтересованих, що вписи на зимовий семестр 1935-36 р. ґрацького університету тревають до 15. вересня 1935 р. Початок шкільного року 1. жовтня 1935 р. До впису потрібні: свідоцтво зрілости (оригінал і переклад в німецькій мові), метрика, свідоцтво приналежности. Рівночасно долучити свідоцтво убожества (може бути в польській мові), яке буде потрібне при внесенні подання про звільнення від плачення повної чужинецької семестральної оплати.

Вписи переводить Т-во „Січ", якого адреса така: „Ukrainischer Studentenverein, Sitsch", Graz, Universität, Ö s t e r r e i c h. На почтові видатки, як і видатки при вписі просимо прислати 10 зол.

У Ґрацу є можливість студіювання в університеті, як і у Високій Технічній Школі. В університеті є всі факультети, а саме: медичний (студії тревають 10 семестрів), фільософічний (з фармацією), правничий і теольогічний. У політехніці є також всі відділи, до того й перенесена недавно з Леобену Гірнича Академія. Окремого електротехнічного виділу нема. Електротехніки студіюють перші 2 роки в Ґрацу, на дальші студії ідуть до Відня.

Життя в Ґрацу розмірно дешеве. Місячно потрібно 120—150 зол. Зі шкільних оплат дають звичайно знижку. Оплата на першому семестрі 180—200 зол. Крім того положення самого міста, як і прекрасні околиці зеленої Стирії, дають перевагу Ґрацові над іншими університетськими містами Австрії.

В останніх часах ходять чутки про намір змінити шкільний правильник та про плян ухвалити нові високошкільні реформи в Австрії. Дотепер ще ніхто нічого певного не знає. Якщоб дотеперішній порядок змінився, то подамо про це негайно в українській пресі до прилюдного відома.

Виділ Т-ва „Січ" у Ґрацу.

З дороги життя.

Січові ленти і Бобжинський.

Стрічки написані д-ром К. Левицьким, а присвячені памяти й оцінці пок. М. Бобжинського, пригадали мені одну дрібну та дуже характеристичну подію з часів його намісникування, себто з р. 1908—1913.

Засновувані Трильовським, на Покутті й Гуцульщині „Січі" мали завзятого і послідовного ворога в особі косівського старости Єроніма Заградніка. Його батько був з походження чех, що прийняв греко-католицький обряд, одружився та був парохом в одному з галицьких сіл.

Косівський староста уважав себе „русином", а українства ненавидів. Так мені оповідав, один з його синів, (мав їх трьох, всі вже були поляки) мій сердечний приятель та незвичайно глибокий поетичний талант Ян, автор прекрасної збірки лірик „Ludziom smutnym".

Косівський староста, де і як міг, дошкулював людям, що належали до „Січий", саміж орґанізації переслідував, про що мігби чимало сказати живучий до сьогодні К. Трильовський який оборонював свої „Січі", інтервеніював, робив представлення та жалоби до вищої влади. Та нічого не помагало до часу приходу Бобжинського.

Одної днини явився у намісника Бобжинського Олександер Барвінський.

— Знаєте що, пане раднику двору, — я вже з Трильовським — други.

— Яким чином? — спитався зачудований Барвінський.

— Той Заградник докучав „Січовикам", боронив їм носити відзнаки, ленти. То я й переніс його з авансом до Львова, а тепер Січовики можуть собі носити ленти зпереду і ззаду... І маю вже на одному відтинку спокій.

Дрібна на око подія — та як пророчисто свідчить про розум і такт покійного Бобжинського.

Тиберій Горобець.

З листів до Редакції.

До Хв. редакції „Діла" у Львові.

Прошу ласкаво вмістити цей мій лист на сторінках Вашого орґану.

Один приятель звернув мою увагу на статтю п. В. Бачинського в „Ділі" з 16-го червня 1935 р., бо якось так вийшло, що я своєчасно не прочитав цієї відповіді на моє ствердження сумного факту, що п. Бачинський у попередній своїй статті перекрутив цитату для „зміцнення" своєї арґументації.

П. В. Бачинський вивів тепер у поле „важку артилєрію" — гетьманських істориків і політиків, до речі тих, що після революції 1917 р. були вельми активними прихильниками автономії і федерації з Росією і тепер навіть боронять федералістичну політику п. Скоропадського в 1918 р., як вияв державної мудрости. П. Бачинський намагається цитатами з публіцистичних творів Д. Дорошенка і С. Шемета довести, що мовляв від його власного перекручування, „ні УСДРП, ні п. П. Феденкові ніяка кривда не сталась". Навіть свого фальшування молодий „критик" не вважає за вчинок непристойний, бо ставить це слово в лапках („фальшування").

Звичайно, це моя справа рішати, чи сталася мені „кривда" від фальшованих цитат. На мою думку, своїм фальшуванням п. Бачинський зробив шкоду всьому українському громадянству і в першу чергу самому собі, бо показав публично, як він легковажить друковане слово та історичну правду. Після цього по суті дискутувати з людиною, що так „вільно" поводиться з цитатами й фактами, я вважав би для себе негідним і недоцільним. Можу тільки сказати одно: мабуть таки зовсім нетвердо почувають себе в сідлі ті „критики" подій і людей української революції, що для своєї арґументації мусять уживати аж такого невиданого в культурнім світі засобу, як фальшування.

П. Феденко.

НОВИНКИ

— **З Берези Картуської** вийшло на волю 4. липня ц. р. 12 осіб, а саме: Роман Зарицький з Борислава, Петро Кравченюк, Ярослав Романюк з Тернополя, Теодор Цюкула і Володимир Макар зі Сокаля, Михайло Брик з Жовкви, В. Данилюк, М. Тучак і З. Кисіль з Волині та трьох комуністів з Ковельщини.

— **Чому не виплачують належитостей членам іспитових комісій?** Кожний екстерніст, який вносить прохання, щоб його допустили до іспиту зрілости, вплачує таксу 60 зол. на винагороду членів іспитової комісії. Закон каже, що членам іспитових комісій слід виплатити гонорар по закінченні іспитів. Одначе в львівській Кураторії Ш. О. увійшов від якогось часу такий дивний звичай, що членам іспитових комісій виплачують гроші по кількох місяцях, по році, а навіть і по двох роках. І так такси за іспит зрілости екстерністів, які матуру здавали в осени 1934 р., виплатила львівська кураторія всім комісіям з польських гімназій у червні ц. р., тільки для членів комісії при філії державної гімназії з українською мовою навчання не висигновано дотепер ні сотика. На домагання урядовці відповідають, що нема відповідних кредитів. Деж тоді пішли гроші з вплачених на цю ціль такси екстерністів?

— **Ukrajinsky Prehled" — Український Огляд.** У Празі з метою пропаґанди української справи в ЧСР почав виходити циклоґрафічним друком пресовий бюлетень під наведеною вище назвою. Перше число його вийшло 14. VI. на 4 стор. Бюлетень подає для чеської преси й українських еміґрантів у ЧСР матеріял для пропаґанди, короткі фактичні інформації про життя українського народу на етнографічній території і на всіх просторах його еміґраційного розселення, про головніші події з української політики, визначніші писання в часописах і журналах, про твори красного письменства, публіцистики, науки, мистецтва і про господарські справи та взагалі громадське життя. Адреса видавництва: Прага I., Bartolomejska 14/IV. Ціна кч. 24— річно.

— **Україніка.** Чеський тижневик „Nova Svoboda" (ч. 24. з 14. VI.) приніс за „Громадським Голосом" інформацію про зріст злочинности в селах Галичини, який пояснює безробіттям. — Місячник „Pravnik", орган Чеського Правн. Тва, вмістив некрольоґ проф. С. Дністрянського, що його написав проф. О. Мицюк. — У журналі „Sociologicka Revue" (ч. 1—2 з ц. р.) видрукували статтю Аркадія Животка „В память М. Грушевського". В тімже числі журналу є ще рецензія Ант. Обрліка на книгу М. Шаповала: „Міжнаціональне становище українського народу" (Прага 1935), що її видала вдова автора. Десятиліттю Українського Соціольоґічного Інституту присвячена інформаційна замітка Ж(ивотка). — „Slovo a Slovesnost" (ч. 2) видрукувало статтю Д. Чижевського: „Загублені частини „Пансофії" Коменського — знайдено". — „Le Monde Slave" (ч. 3 ц. р.) принесло продовження розвідки І. Борщака: „Україна в літературі Східної Европи", що її почато друком ще в III. т. місячника з 1933 р. На цей раз автор подав відомости, що відносяться до чужинецьких виправ на Україну, етнографії та географії, української мови, фолькльору, літератури, археольоґії та історії мистецтва, релігійного життя. Автор подає низку праць про Підкарпатську Русь нім., франц. й італ. мовою. та зазначує багато мап від 1628—1917 рр. У травневім числі „Promethee" (ч. 101) крім хроніки з українського життя в СССР є ще продовження статті ґенерала Удовиченка про Українську Армію.

— **Чеська книга про підкарпатських гуцулів.** Недавно накладом празького видавництва А. Нойберта вийшла книга А. Бртнікової-Петршікової „Між гуцулами" (112 ст., 11 ориг. образків).

— **Хто виграв на льотерії?** У нинішнім тягненні держ. кляс. льотерії впали виграні на такі числа: 2.000 зол. на ч. 39023 183315 938 142452. 1.000 зол. на ч. 33282 87296 131052 28935 157262. 500 зол. на ч. 21502 93388 123043 18529 69100 85927 995542. 400 зол. на ч. 44493 61606 69229 104252 125189 126685 128820 74262 113013 116467 121097 133248 149456 152629 163759 164363 166266 177482.

— **За обнижку комірного.** В середу 17. липня ц. р. відбулись у Львові загальні збори Т-ва охорони мешканців у Ремісничій Палаті, на яких рішили домагатись обнижки комірного до половини, скасування податку від помешкань, обнижки ціни за електрику, газ, цукор. монополеві вироби і т. д.

— **Страйки у Львові.** Цегольняні робітники оголосили учора страйк. Їм іде про те, щоби всі цеглярі в першу чергу діставали працю та щоби управи цеголень не приймали позальвівських робітників. Працедавці виясняють, що всі кваліфіковані місцеві робітники працюють, позамісцеві робітники є всі кваліфікованими й приймають їх тому, щоби не потерпіли на тім, що працюватимуть некваліфіковані робітники.

— **Поліцая засудили за клевету.** Перед окружним суддею д-ром Бітнером відбулася нині розправа проти колишнього поліцая Йосифа Мальського, обвинуваченого за клевету. Мальський

обвинив старшого поліціянта Владислава Маліка, що він нетактовно заховувався підчас служби. Судове слідство виказало безпідставність такого обвинувачення. Мальського суд засудив на 1 місяці арешту з припиненням кари на 3 роки.

— **Крадіжки і спроневірення.** Крізь відчинене вікно вліз до помешкання Степанії Вечистої при вул. Технічній ч. 6 у Львові злодій і вкрав футро вартости 5.000 зол. — Слуга М. Дорош, занятий у кухні для безробітних при вул. св. Софії, спроневірив 150 зол. — Торговельний агент Макс Нахт спроневірив на школу Б. Людкевича, урядовця Рільного Банку, один килим і годинник вартости 140 зол. —Натан Відлер, 50-літній касієр спедиційної фірми „Рух Промет", здефравдував 25.000 зол. і втік у невідомім напрямі.

— **Львівська хроніка.** При копанні піску на Клепарові зісунулось каміння з піском і засипало робітника Геру, який вдусився. Тіло Гери перевезли до інституту судової медицини, властительку піскової гори Казимиру Могильницьку потягнула поліція до відповідальности тому, що не було ніяких уладжень. — На сторожа Ставропигійського Інституту Мілера при вул. Руській 3 упав тинк зі стіни і тяжко поранив його. Раненого відвезли до шпиталю. — На Знесінню з вікна одного з домів упала шиба і ранила 6-літню дівчинку Е. Романівну, яка бавилася з іншими дітьми. Ранену дівчину відвезли до шпиталю. — При вул. Мурарській 3 невідома жінка покинула трилітню донечку Люсю, якою заопікувався дільницевий уряд. — В Ринку помер нагло на удар серця 70-літній залізничник Павло Пелех.

— **Краєва хроніка.** У Пустомитах пожежа знищила господарські будинки Й. Моневі.. Пожежа повстала з неосторожности з вогнем. — Вибух бутлі з карболевим квасом попарив возьного маґістрату в Ярославі. Стефановича.

—o—

Відозви й комунікати.

ДО АБСОЛЬВЕНТІВ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ШКОЛИ.

Перший товариський загальний зїзд абсольвентів Торговельної Школи „Р. Ш." (давн. „Просвіти"), що відбувся у днях 9. і 10. червня ц. р. у Львові, вирішив створити **станову організацію абсольвентів цієї школи.** Для зреалізування цієї постанови покликав зїзд окремий Організаційний Комітет, який після доповнення свого складу веде підготовні праці, звязані із заснуванням Т-ва та подає товаришам (кам) до відома:

1) Організаційний Комітет зладив статут і вніс його до затвердження до воєвідства.

2) Висота членської вкладки, ухвалена зїздом, буде 50 сот. місячно й одноразове вписове 1 зол., з тим, що безробітні абсольвенти (ки) платять половину.

3) Орг. Комітет звертається до товаришів (ок), складати датки на покриття коштів, звязаних з підготовною працею і затвердження статуту. Після затвердження статуту зложені гроші будуть вчислені на вписове і членську вкладку.

4) Абсольвенти (ки), які ще не подали своїх адрес, зволять у найкоротшому часі подати свої та відомі їм адреси інших товаришів (ок) з ціли навязання контакту.

5) Всякі письма слід спрямовувати на адресу: Торговельна Школа „Р. Ш." (для Орг. Комітету), Львів, вул. Хмельовської 9, а грошеві посилки на адресу скарбника Орг. Ком.: Степан Лаврись, Львів, вул. Бляхарська ч. 14.

За ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:
Іван Мацейовський, голова, **Мик. Денисюк**, секр.

—o—

✠ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Василь Гузій, інжинір-гірник, б. УСС і старшина УГА, упокоївся по довшій недузі 17. VII. в Любичі Королівській (пов. Рава Руська) в 37 році життя. Похорони відбудуться в Любичі Кор. 19. VII. ц. р. передпол. — Покійний був високохарактерним, діяльним і загальнолюбленим громадянином, тож і лишив по собі глибокий жаль не лише в дружини та серед найближчої родини, але й серед усіх, що його знали. В. Й. П.!

Нові книжки й журнали.

ЖІНКА, двотижневик. Львів, липень 1935. Р. I. Ч. 13—14. Зміст: Лідія Горбачева: Перші роковини. Ярослава Музика: В гостині у С. Крушельницької. Марія Сокіл: По тій стороні завіси. Виборча ординація до сойму й українське жіноцтво. Про одну поведінку демократок. Марія Пеньковська: Олена Сахновська. Вісті з Союзу Українок. Ст. Яворська: Повітове свято жіноцтва Підгаєччини. Перші кадри сільсько-господарських інструкторок. Районова нарада у Львові. Олена Шепарович: Свято молоді в Станиславові. Еббі Маран: Нова мода в суконках. Одарка Стіх: Олімпіяда. Ті, що від нас відійшли. Лист молодої дівчини до матерей. Н. М: Подорож з пригодою.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Міський Театр.
Нечинний.

Театр Ріжнородностей.
Четвер, 18. VII. год. 8 веч. „Авантюра в раю".

Кіна.

АДРІЯ: „Долина тривоги", „Страшна ніч у Зоо".
АПОЛЬО: „І. Ф. 1. не відзивається".
АТЛЯНТИК: „Катастрофа Челюскіна".
ВАНДА: „Секрет жінки" і „Незнайома з телефону".
ГРАЖИНА: „Не хочу знати хто ти".
КАСІНО: „Карнавалова ніч".
КОЛІСЕЙ: „Поворот Натана Бекера" „Стара та нова Москва".
КОПЕРНИК: „Серце індіянки".
МАРУСЕНЬКА: „Біробіджан" і „Іскор".
МІРАЖ: „Імітація життя".
МУЗА: „Боготворена".
ПАКС: Нечинне.
ПАЛЯС: „Світло темноти.
ПАН: „Коли кохання панує — смерть відпочиває" і „Були собі два гільтаї" (Льорель і Гарді).
РАЙ: „Якого кохання бажають жінки".
СВІТ: „Похорони марш. Й. Пілсудського".
СОНЦЕ: „Зле кохана" і ревія „Гринчинська шаліє".
СТИЛЕВЕ: „Як жити", ревія Весела прогулька".
УТІХА: „Американське божевілля" і ревія.
ХИМЕРА: „Про що мріють дівчата".

Закордонне радіо.

Пятниця, 19. липня 1935.

Відень (506,8) 19·25 Соната на віольончелю і фортепіян, 21·10 Літні мельодії, 23·45 Танкова музика, **Прага** (470,2) 11·05 Легка музика, **Париж** (1648) 16·15 Камеральний концерт, 20·00 Популярний концерт, **Кенігсвустергавзен** (1571) 16·00 Популярна музика, 19·00 Легка музика, **Букарешт** (364,5) 20·40 Популярний концерт, **Будапешт** (550,5) 17·00, 23·00 Танкова музика, **Міляно** (221,1) 22·20 Пісні **Рим** (420,8) 20·40 Камеральний концерт.

Субота, 20. липня 1935.

Відень (506.8) 19.05 Арії і пісні. 19.45 Фльорентійська байка. 22.10 Концерт. **Прага** (470.2) 16.30 Концерт. 18.20 Бідний йонатан — оперетка. **Париж** (164,8) 20.45 Оперетові арії. 22.50 Танкова музика. **Білгород** (437,3) 20.30 Сербський вечір. **Берлін** (356,7) 19.00 Музика колишніх днів. **Букарешт** (365,5) 20.05 Танкова музика. **Будапешт** (550,5) 17·40 Концерт. 19·40 Сольо на арфі. **Міляно** (22,1) 20.40 Всячина, 21.30 Симфонічний концерт. **Рим** (429,8) 20.40 Анна Карена — музична драма.

Львівське радіо.

Пятниця, 19. липня 1935.

6·30 Ранішня авд., 8·25 Практичні вказівки, 11·57 Сиґнал часу, 12·03 Метерольоґічні вістки, 12·05 Полудневий денник, 12·15 Для літнищ і живців, 13·00 Хвилина для жінок, 13·05 Стилеві танці, 13·30 З ринку праці 15·15 Біржа, 15·25 Експорт, 15·30 Концерт, 16·00 Вода — середовище життя, 16·15 Концерт, 16·35 Гутірка для хорих, 16·50 Мандрівка Іванни, 17·00 Квартет — мініятури, 17·20 Фраґменти з маловідомих опер, 17·40 Форгепіян, 18·00 Автобусом — відчит, 18·15 Польща співає, 18·30 Листи і програми, 18·40 Суспільна хвилина, 18·45 Оперові фраґменти, 19·05 Програма на черговий день, 19·15 Рекляновий концерт, 19·30 Спів, 19·50 Актуальний монольоґ, 20·00 Пародії і карикатури, 20·10 Літній вечір, 20·45 Вечірний денник, 21·00 Симфонічний концерт, 22·00 Спортові вісти, 22·10 Легка музика, 23·00 Комунікати, 23·05 На добраніч.

Субота. 20. липня 1935.

6.30 Ранішна авдиція. 8.25 Практичні вказівки. 11.57 Сиґнал часу. 11.03 Метерольоґічні вісти. 12.05 Полудневий денник. 12·15 Концерт. 13.00 Хвилина для жінок. 13.05 З ріжних сторін. 13.30 Концерт побажань. 14.30 Найновіші платн. 15.15 Біржа, 15.25 Морська торгорля. 15.30 Став качок. 16.00 Резерва. 16.15 Концерт солістів. 16.50 Мандрівка Іванни. 17.00 Для літнищ і живців. 18.00 Спортовий порадник. 18.10 Хвилина поезії. 18.15 Польща співає. 18.30 Огляд періодичних видавництв. 18.50 Сільва рерум. 18.45 Спів. 19.05 Програма на черговий день, 19.15 Рекляновий концерт. 19.50 Актуальна гутірка. 10.00 Не будьмо надто поважні. 20.10 Серед веселих артистів. 20.45 Вечірний денник. 20.55 Картини з життя колишньої і теперішньої Польщі. 21.00, 22.30 Трансмісія з Варшави. 11.00 Спорт. 22.10 Весела сирена. 23.00 Комунікати.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5.24·50—5.26·50 зол.

Нім. марка 1·76—1·82, фр. франки 34·85—35·00, шв. франки 172·50—173·00, фунти стерлінґи 26·10—26·25, австр. шілінґи 99·00 — 101, чеські корони 21·70—22·00, рум. леви 30·00—32·00, ліри 42·00—43·00.

Золото: Долари 9·05—9·10, Франки фр. 34·40—34·80, Дукати 82·00—82·75, Корони 36·20—36·80, Рублі 4·60 — 4·70. 1 гр. зол. 5·924.

Срібло: Корони австр. 0·34, Рублі 1·50, Фльорени 0·85, 1 гр ср. 0·07—0·08.

Заставні листи.

4 1/2 проц. дол. Т. К. З. 43·00—44·00, 5 проц. дол. Б. Г. 51·00—53·00, 4 проц. Зол. Б. Г. 43·00—44·50, 4 1/2 проц. Зол. Б. Г. 46·00—48·00, 4 1/2 проц. Ком. Б. Кр. 52·00—55·00, 4 проц. Б. Г. К. 61·00—64·00, 4 1/2 проц. Б. Г. К. 62·00—65·00, 4 проц. позичка м. Львова 46·00—47·50.

Преміївки.

Долярівки 52·50 — 54·00, Інвестиційна 106·00—108·00, Будівельна 43·00—44·50.

ЗБІЖЕ.

Ціни парітас	Підволочиська від до	льоко Львів від до
Пшениця одноц.	15·00—15·25	16·50—16·75
Пшениця збірна	14·25—14·50	1·75—16·00
Жито одноціле	12·25—12·50	14·25—14·50
Жито збірне	12·00—12·25	14·00—14·25
Ячмінь одноцілий	11·50—11·75	
Ячмінь на мливо	10·75—11·00	12·75—13·00
Овес од. незам.	15·50—16·00	17·50—18·00
Овес од. легко зам.	15·00—15·25	17·25—17·50
Овес зб. легко зам.	14·50—14·75	16·75—17·00
Овес одноціл. зам.	14·25—14·50	16·50—16·75
Овес збірн. зам.	14·00—14·25	16·00—16·50
Мука житня I. кат. до 55%	21·50—22·00	25·00—25·50
Мука житня I. кат. до 65%	21·00—21·50	23·75—24·00
Мука житня II. к. ситк. до 70%	14·75—15·25	16·50—17·00
Мука житня раз. до 95 %	16·75—17·25	
Мука житня посл. понад 70%	13·00—13·50	

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 18. липня ц. р. кооператив платив за:

	льоко Львів.
1 кг. масла дес.	2·30 зол.
1 кг. масла ескорт.	2·30 „
1 л. молока	0·15 „
1 л. сметани	0·65 „
1 к. яєць	2·70—2·75 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло звишкова, на молоко, сметану і яйця вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 18. VII. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Курята від 50 дкґ.	за 1 кг.	0·90 зол.
Мол. однор. кури I. кл.	„	0·80 „
Пантарки	„ „	1·30 „

Птицю приймає в скількости визначеного приділу для кожного доставця.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ОГОЛОШЕННЯ.

Сирий білянс
Земельного Банку Гіпотечного С. А. у Львові
на день 30-го червня 1935.

Чинний стан: Каса і суми до диспозиції в Банку Польськім, П. К. О. і Держ. Банку Рольнім 104.511.17. Валюти заграничні 49.290.97. Цінні папери: а) державні позички 111.252.78, б) заставні листи 31.389.31, в) акції 4.565.60. Консорціяльні інтереси 45.989.50. Краєві банки 128.890.56. Заграничні банки 20.239.17. Вексді 2,229.425.02. Біжучі рахунки (дебет. сальда) 660.676.54. Терминові позички 3,116.699.13. Належн. конверз. договорів 107.263.38. Дім 474.469.31. Ріжні рахунки 1,991.893.48. Кошти і т. п. 152.080.10. Відділи 451.159.37. Довготермін. гіп. позички 215.722.72. Ріжні гіпотечн. відділу 34.496.82. Належности з титулу трансакцій девізових на термін. і репорт. — Разом зол. 9,930.014.93.

Довжний стан: Власні капітали: а) акційний 5,000.000.—, б) резервовий 237.309.65, в) інші резерви 27.870.21, г) амортизаційний 165.694.69. Вклади: а) терминові 898.428.47, б) à vista 975.182.17. Біжучі рахунки (кред. сальда) 459.928.67. Інкасові зобовязання 1.694.08. Реесконт 480.821.63. Дисконто акцептів Б-ку Акцепт. 400.000.—. Краєві банки —.—. Заграничні банки 1.646.03. Гіпотечні вірителі —.—. Ріжні рахунки 391.069.73. Проценти, провізії і ріжні зиски 178.966.59. Відділи 495.680.29. Заставні листи (облігації) 215.722.72. Акцепти —.—. Зобовязання з титулу трансакцій девізових на термін. репорт. —.—. Разом: 9,930.014.93. Гарантії зол. 6.455.— Інкасо зол. 21.453.02.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.